

Hur posten kom ut till socknarna

I det föregående har nämnts hur ringa postmängden kunde vara på sträckan Härnösand-Umeå. Närmast var det väl brev av officiell karaktär, som växlades mellan myndigheter och »ståndspersoner», men givetvis sändes även privatbrev mellan de skrivkunniga. Menige man hade längre tillbaka i tiden ringa eller ingen post. De stora och ingripande nyheterna i folks liv upplästes oftast från predikstolen med postföraren. Det berättas, hur pastorsadjunkten i Billa och jäg-

Präster med sina kunskaper dominerade sina församlingar, samtidigt som de i egenskap av ordförande i sockenstämmorna blev församlingens språkrör utåt. Till prästen vände sig också församlingsborna för att få hjälp med eventuella skrivelser. Nämndemän, fjärdingsmän, länsmän och sockenskrivare biträdde också den icke skrivkunniga allmänheten, t. ex. skrivelser som rörde nybyggen, bodelningar, jordförvärv och rättsliga angelägenheter.

Invånarna i kustsocknarna Nätra, Själeavad, Arnäs och Grundsunda liksom i inlandskommunen Sidensjö med endast någon mil fram till kustvägen med sin postföring hade relativt lätt att ta kontakt med postföraren. Det berättas, hur pastorsadjunkten i Billa och jägmästaren i Mo i början av 1800-talet åkte till Hörnäs för att sända brev med postföraren.

Sämre var det för människor i inlandskommunerna Skorped, Anundsjö och Björna, vilka hade långt till postvägen. För 1600- och 1700-talen torde den s. k. Krono- och Klockarbrevbäringen ha haft en viss betydelse. Mera därom senare. För Björna, som blev kapellförsamling 1795 och självständig kommun 1824, kan man lätt följa postutvecklingen fram till våra dagar. Av de fåtaliga sockenstämmo-protokollen, som finns bevarade, framgår det, att mindre belopp upptogs i utgiftsstaten för postgång. Här lejde alltså sockenmyndigheten en person att bära den s. k. »sockenväska» på sträckan Björna-Bjästa postkontor-Björna en gång i veckan - två gånger i veckan under kyrkoherde Sidners tid på 1830-talet. När Mo blivit poststation, hämtades postväskan där. Sockenstämman antog t. ex. den 2/12 1866 torparen Erik Nordin i kyrkbyn att under 1867 bära »sockenväska» en gång i veckan fram och åter till Mo. Ersättningen utgjorde 29 riksdaler riksmünt per år. Han skulle alltså gå 52 gånger

för detta blygsamma belopp! Postväskan var placerad hos kyrkoherden.

Från kyrkoherde Johan Billmarks tid 1840–1868 finns bevarad en posträkenskapsbok för tiden 1848–1855, kallad »Posträkning för kyrkoherde Johan Billmark, Björna socken». Räkenskapsboken fördes av postmästare Sal. August Heurlin i Bjästa, vilken tog betalt varje kvartal. För år 1848 avsändes 112 brev. Hela portokostnaden var 9 riksdaler 18 skilling jämte postmästarens provision och brev-sändning (även kallat arvode) 2 riksdaler 23 skilling. Boken talar om »Björna sockens brev», brev till domkapitel och andra prästmän, brev till apotek och brev av privat natur. Dessa brev hade sänts med »sockenväskan» och utgjorde tydligen merparten av den kyrkliga och borgerliga kommunens brevväxling under ett år!

Följande brevporton kan nämnas: Till Sollefteå 5 skilling, Härnösand 4 skilling, Nätra, Själevad och Anundsjö 1 skilling vardera, Stockholm 8 skilling, Umeå 5 skilling, Sundsvall 5 skilling. Rek. brev till Härnösand kostade 20 skilling, och för två rek. brev till Stockholm erlades 25 skilling i porto. Postmängden var så ringa, att mång-en gång innehöll postväskan endast tidningarna till prästen.

För Skorped och den gamla kommunen Anundsjö kan med fog antas, att de liksom Björna hade någon form av postbäring, måhända via en »sockenväska». Anundsjö var t. ex. en betydande socken under de århundraden, då Björna var en undanskymd plats tillhörande Själevads socken.

Allmänt sett var förbindelserna mellan inland och kustland fördom bättre än man tror, även om man bodde i väglös bygd. Titt och tätt, vinter och sommar, gjordes resor till marknads- och handelscentra i Nätra- och Örnsköldsviksområdena. Därvid uträttades även eventuella postärenden. De i lag påbjudna kyrkobesöken gav även anledning till att inhämta nyheter från »den stora världen».